

A librarian's handbook. Comp. by TAYLOR, L. J. London, The Library Association, volume one, 1976. 882 p; volume two, 1980. 1180 p.

Egy könyvtárosi kézikönyv

Az angol könyvtárügy elsőse a nemzetközi összehasonlításban – vitathatatlan. 130 esztendeje a közkönyvtárak fejlesztésére hozott „penny”-s törvény a világon elsőként emelte közügygé a könyvtárak létesítését és fenntartását. Ennek köszönhetően a közel másfél évszázad során a könyvtárosok is magasabb rangot értek el a társadalomban, mint más országokban. Az 1877-ben alakult

könyvtárosegyesület, a Library Association igen nagy tekintélyű, javaslatait, vizsgálatait, véleményezéseit figyelembe veszi, sőt, igényli az országos és a helyi törvényhozás. Ez a bonyolult és kifinomult szervezet pedig három és fél évszázados polgári demokratikus tapasztalattal minden hivatalos ténykedést és emberi kapcsolatot gördülékennyé tud szabályozni. A társadalmi szervek javaslatai és a belőlük születő rendelkezések minden dagálytól és voluntarizmustól mentesek, leszögezik a tényeket és megszabják a tenni-valókat.

Mindezt tudomásul kell vennünk, ha ezzel a kétkötetes könyvvel ismerkedünk meg. Már a címe is pontos. Nem „a könyvtárosok kézikönyve”, vagy „könyvtáros kézikönyv” hanem „egy könyvtárosi kézikönyv”. Egy a lehetséges változatokból, a könyvtári szervezet, elsősorban az angol könyvtárügy fenntartásának, működésének és üzemeltetésének kézikönyve. Szerkesztője az előszóban elmondja-célját: össze kívánta gyűjteni a hivatalos okmányokban, jelentésekben, füzetekben, folyóiratokban stb. megjelent könyvtárügyi dokumentumokat („statements”). Ennél többet tett: a dokumentumokat – a szövegben – értelmezi, bibliográfiával látja el, szelektálja és, – nem utolsó sorban – tematikusan csoportosítja, végül pedig mindkét kötetnek bőséges mutatót készített.

Ha az első kötet tematikus elrendezését megismerjük, akkor nagyjából megérthetjük, hogy nem egyszerűen könyvtárügyi jogszabályok gyűjteményéről van szó, amint azt az eddig elmondottak alapján esetleg gondolhatnánk. Első rész: központi kormányzati rendelkezések. A törvények mellett ide kerültek a parlamenti bizottsági határozatok és az úgynevezett „miniszeri körlevelek” is. A második rész a kötet egyharmadát foglalja el:

a LA, a könyvtárosegyesület javaslatai, határozatai és vizsgálati jelentései. Hangsúlyozni kell, hogy ezek az iratok a könyvtárügy minden ágában a működésre vonatkoznak, a minősítéstől a fizetésen át a munkaidőig, az alapterületi normáktól a gyarapítás tematikus százalékarányán át az ellátott lakossághoz viszonyított reference-könyvtár méreteiig, a nemzeti könyvtártól a közművelődési könyvtárakon át a kórházi betegkönyvtárakig. Számunkra talán ez a leghasznosabb rész: nem kell Pannóniában mindent újra felfedeznünk...

A harmadik rész a nem könyvtári intézmények által hozott, de a könyvtárakat érintő rendelkezéseket kommentálja. A negyedik rész különböző könyvtárak működési szabályzataiból nyújt példákat. A három utolsó rész, az ötödiktől a hetedikig kommentár nélküli adattár: összehasonlító statisztika; nemzeti és nemzetközi könyvtárügyi címtár és végül válogatott könyvtárügyi bibliográfia.

Nem ismerjük, hogy milyen volt az első kötet megjelenésének visszhangja, de valószínű, hogy ennek nyomán jelent meg négy esztendő múltán az eredetileg nem is tervezett második kötet. Kisebb részében kiegészítés: közli az első kötet szerkesztésének lezárta után megjelent könyvtárügyi dokumentumokat, illetve néhány régebbi kimaradottat. Jelentősebb részében azonban kitágítja az angol könyvtári horizontot: válogatva közli az alapvető amerikai és nyugat-európai könyvtárügyi dokumentumokat, a nemzetközi könyvtárügyi szervezetek adatait és ismerteti a múzeum- és levéltárügy, valamint a könyvkiadás és a könyvkereskedelem rendelkezéseit. A könyv beosztása is különbözik az első kötetétől: a tizenhét részből tizenhárom a könyvtártípusok és a könyvtári feladatok alapján csoportosítja az anyagot. Ha nem is „naprakészen”, de „évrekészen” megtudható belőle, hogy például milyen rendelkezések alapján működnek ma a gyermekkönyvtárak, milyen jogok és köteleességek érvényesülnek a könyvtárközi kölcsönzésben, vagy mi a helyzet a kötelempéldányokkal. Irigylésre méltó gyorsaság!

Talán sikerült éreztetni, hogy ez az impozáns 2000 oldal több is, de ugyanakkor kevesebb is, mint a könyvtári igazgatás kézikönyve. Még számunkra is meghökkentő, – pedig ugyancsak nem nélkülözzük a jogszabályok szövevényét, – hogy mi mindenre terjednek ki a különböző fórumok elvi határozatai, természetesen sokszor ismételve, vagy más szempontból megvilágítva ugyanazt. De tény az is, hogy e szabályozókkal egy rendkívül jól szervezett és hatékony könyvtárügy működik. A rendelkezések többsége pedig nem az igazgatási hatóságoktól hanem a könyvtárosok egyesületének szekcióitól, a könyvtárak mellett működő társadalmi szervezetektől és a könyvtárak hálózati központjaitól származik: könyvtárosok készítik őket. Valószínűleg ezért gyakorlatiak s ezáltal hatékonyak.

MARÓT MIKLÓS